

Udskriftsdato: 14. december 2025

KEN nr 9206 af 04/03/2022 (Gældende)

Ankestyrelsens principmeddelelse 4-22 om socialtilsyn - institution - magtanvendelse - kompetence - serviceloven - databeskyttelsesloven

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 19-53358

Ankestyrelsens principmeddelelse 4-22 om socialtilsyn - institution - magtanvendelse - kompetence - serviceloven - databeskyttelsesloven

Principmeddelelsen fastslår

Tv-overvågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, er ikke reguleret af serviceloven eller af voksenansvarsloven, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning efter voksenansvarsloven.

Tv-overvågningen er derimod reguleret af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af reglerne i tv-overvågningsloven.

Socialtilsynene har ikke kompetence til at påse, at tv-overvågning sker i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven eller tv-overvågningsloven. Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet.

Socialtilsynene kan lade det indgå i det driftsorienterede tilsyn, om brug af tv-overvågning, der ikke er pligtmæssig tv-overvågning efter voksenansvarsloven, vurderes at have betydning for tilbuddets kvalitet.

Praksisændring

Der er tale om en ændring af Ankestyrelsens praksis i forhold til den retsopfattelse, der er kommet til udtryk i principmeddelelse 12-18.

Som konsekvens af praksisændringen i denne principmeddelelse skal socialtilsynene og Ankestyrelsen tage stilling til, om der er grundlag for at genoptage sager, som er afgjort i overensstemmelse med den tidligere praksis.

Afgørelse om genoptagelse skal træffes af den myndighed, der senest har realitetsbehandlet sagen.

Genoptagelse

Genoptagelse af sager skal ske på myndighedens eget initiativ, hvis det vurderes ikke at være en betydelig administrativ byrde at skulle identificere sagerne. Ellers skal myndigheden informere om muligheden for at søge om genoptagelse og vejlede om retningslinjerne herfor.

Ankestyrelsen har identificeret den sag, hvor problemstillingen har været aktuel. Ankestyrelsen genoptager derfor sagen af egen drift og kontakter det relevante tilbud.

Ankestyrelsen orienterer socialtilsynene. De enkelte socialtilsyn skal vurdere, om de kan identificere sagerne, eller om de skal vejlede tilbuddene om muligheden for at søge om genoptagelse.

De konkrete sager

I sag nr. 1 havde et socialtilsyn udstedt påbud om, at et tilbud skulle sikre, at reglerne om magt-anvendelse blev efterlevet i forbindelse med videoovervågning. Der var tale om videoovervågning af indendørs fællesarealer, hvor både unge, der var visiteret til delvist lukkede pladser, og unge, der var visiteret til åbne pladser, opholdt sig. Ankestyrelsen vurderede, at socialtilsynet ikke kunne udstede påbuddet. Efter Ankestyrelsens opfattelse er tv- og videoovervågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, ikke reguleret af serviceloven eller voksenansvarsloven, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning efter voksenansvarsloven, men derimod af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af tv-overvågningsloven.

I sag nr. 2 havde et socialtilsyn givet påbud til en døgninstitution for børn og unge om, at det skulle sikres, at der ikke skete tv-overvågning af børn og unge i de åbne afdelinger mv., hvor de unge opholdt sig. Socialtilsynet havde i sin afgørelse anført, at kontinuerlig tv-overvågning udgør en magtanvendelse, der kræver særskilt hjemmel. Ankestyrelsen vurderede, at socialtilsynet ikke kunne udstede påbuddet. Efter Ankestyrelsens opfattelse er tv- og videoovervågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, ikke reguleret af serviceloven eller voksenansvarsloven, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning efter voksenansvarsloven, men derimod af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af tv-overvågningsloven.

Baggrund for at behandle sagerne principielt

Ankestyrelsen har behandlet to sager principielt. Det har vi gjort for at afklare, hvilke(t) regelsæt der gælder ved tv-overvågning af tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med. Ankestyrelsen tager også stilling til socialtilsynenes kompetence ved sådan tv-overvågning.

Reglerne

Love og bekendtgørelser

Lov om socialtilsyn (socialtilsynsloven), senest bekendtgjort i lovebekendtgørelse nr. 171 af 28. januar 2022.

- § 5 om socialtilsynets godkendelse af tilbud
- § 6 om betingelserne for godkendelse af tilbud
- § 7 om socialtilsynets driftsorienterede tilsyn

Praksis

Principmeddelelse 12-18 er kasseret og gælder ikke længere (historisk).

Ankestyrelsen har ikke andre principmeddelelser på området.

Den konkrete afgørelse

Sag nr. 1, j.nr. 19-53358

Region X har klaget over Socialtilsyn Ys afgørelse om udstedelse af påbud over for Specialområde Z i regionen. Socialtilsynet afgjorde sagen den 29. oktober 2019.

Ankestyrelsen har nu afgjort sagen.

Resultatet er:

- Vi ophæver Socialtilsyn Ys afgørelse.

Det betyder, at Socialtilsyn Ys afgørelse med påbud ikke gælder længere.

Vi beklager meget den alt for lange sagsbehandlingstid. Den lange sagsbehandlingstid skyldes, at sagen har været undergivet principiel behandling.

Begrundelse for afgørelsen

Sådan vurderer vi sagen

Ankestyrelsen vurderer, at Socialtilsyn Y ikke kunne udstede påbuddet om, at reglerne om magtanvendelse skal efterleves i forbindelse med videoovervågning.

Hvad er afgørende for resultatet

Vi lægger vægt på, at der er tale om videoovervågning af indendørs fællesarealer, hvor både unge, der er visiteret til delvist lukkede pladser, og unge, der er visiteret til åbne pladser, opholder sig.

Socialtilsynet har vurderet, at der ved magtanvendelsesreglerne er gjort op med, hvornår og hvordan der kan foretages magtanvendelser over for anbragte børn og unge. Der er tale om et indgreb, som de unge ikke kan samtykke til, og som kræver klar lovhjemmel i de regler, der regulerer området med anvendelse af magt. En sådan klar hjemmel findes efter socialtilsynets opfattelse ikke, bortset fra i voksenansvarslovens § 16 a om pligtsmæssig tv-overvågning af fællesarealer på delvis lukkede døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 6. Da der netop er tale om en magtanvendelse i forhold til unge anbragt på et af socialtilsynet godkendt tilbud, er Socialtilsyn Y efter socialtilsynets opfattelse rette myndighed til at vurdere forholdet.

Socialtilsyn Y henviser også til Ankestyrelsens principmeddelelse 12-18, hvoraf fremgår, at videoovervågning, der anvendes uden samtykke fra beoerne, er magtanvendelse, der kræver hjemmel.

Efter Ankestyrelsens opfattelse er tv- og videoovervågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, ikke reguleret af serviceloven eller voksenansvarsloven, bortset fra den pligtsmæssige tv-overvågning efter voksenansvarslovens § 16 a.

Tv- og videoovervågningen er derimod reguleret af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af reglerne i tv-overvågningsloven.

Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet. Det er Ankestyrelsens opfattelse, at socialtilsynene ikke har kompetence til at påse, at tv- og videoovervågning sker i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven eller tv-overvågningsloven.

Socialtilsynet kan lade det indgå i det driftsorienterede tilsyn, om brug af tv-overvågning, der ikke er pligtmæssig tv-overvågning efter voksenansvarsloven, vurderes at have betydning for tilbuddets kvalitet.

Ankestyrelsen bemærker, at der med denne afgørelse er tale om en praksisændring i forhold til den retsopfattelse, der kommer til udtryk i principmeddelelse 12-18. Principmeddelelsen vil blive ophævet.

Om reglerne

Socialtilsynet fører driftsorienteret tilsyn med de tilbud, der er omfattet af socialtilsynets kompetence, for at sikre, at tilbuddene fortsat har den fornødne kvalitet og opfylder betingelserne for godkendelse. Kvaliteten vurderes inden for [otte] temaer. Det er derudover ikke nærmere beskrevet i loven eller forarbejderne hertil, hvad socialtilsynene nærmere skal føre tilsyn med, når et tilbuds kvalitet skal vurderes. På baggrund af betragtninger svarende til det almindelige forvaltningsretlige organisatoriske specialitetsprincip vurderes det, at tilsynet ikke omfatter forhold, som er undergivet andre myndigheders tilsyn.

Serviceoven og voksenansvarsloven indeholder regler om magtanvendelse. Reglerne regulerer ikke tv-overvågning, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning af indendørs fællesarealer efter voksenansvarslovens § 16 a på delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger efter § 66, stk. 1, nr. 6, (rettelig nr. 7) i serviceoven.

Tv-overvågning er reguleret af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af reglerne i tv-overvågningsloven. Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet.

Mødebehandling

Sagen er behandlet på møde. På mødet stemmer deltagerne om resultatet. Der er enighed om afgørelsen.

Du kan læse mere om, hvordan Ankestyrelsen behandler sager på møde på www.ast.dk

Sag nr. 2, j.nr. 20-9763

X Kommune har klaget over Socialtilsyn Ys afgørelse om udstedelse af påbud over for kommunens døgninstitution Z. Socialtilsynet afgjorde sagen den 20. januar 2020.

Ankestyrelsen har nu afgjort sagen.

Resultatet er:

- Vi ophæver Socialtilsyn Ys afgørelse.

Det betyder, at Socialtilsyn Ys afgørelse med påbud ikke gælder længere.

Vi beklager meget den alt for lange sagsbehandlingstid. Den lange sagsbehandlingstid skyldes, at sagen har været undergivet principiel behandling.

Begrundelse for afgørelsen

Sådan vurderer vi sagen

Ankestyrelsen vurderer, at Socialtilsyn Y ikke kunne udstede påbuddet om, at Z skal sikre, at der ikke sker tv-overvågning af børn og unge i de åbne afdelinger eller i andre bygninger og lokaler, hvor de unge opholder sig, og som ikke er en del af de to delvis lukkede afdelinger.

Hvad er afgørende for resultatet

Vi lægger vægt på, at socialtilsynet har vurderet, at kontinuerlig tv-overvågning i de unges hjem, som en døgninstitution er for en periode, udgør en magtanvendelse, der kræver særskilt hjemmel. Der er efter socialtilsynets opfattelse kun hjemmel (og pligt) til at tv-overvåge fælles opholdsrum i de delvis lukkede afdelinger – ikke i de åbne afdelinger eller i andre lokaler, hvor de unge opholder sig. Socialtilsynet vurderer således, at Z overtræder voksenansvarsloven. Desuden er socialtilsynet ikke enig med døgninstitutionen i, at hjemlen til tv-overvågningen kan findes i databeskyttelsesforordningen.

Socialtilsyn Y henviser også til Ankestyrelsens principmeddelelse 12-18, hvoraf fremgår, at videoovervågning, der anvendes uden samtykke fra beboerne er magtanvendelse, der kræver hjemmel.

Efter Ankestyrelsens opfattelse er tv- og videoovervågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, ikke reguleret af serviceloven eller voksenansvarsloven, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning efter voksenansvarslovens § 16 a.

Tv- og videoovervågningen er derimod reguleret af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af reglerne i tv-overvågningsloven.

Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet. Det er Ankestyrelsens opfattelse, at socialtilsynene ikke har kompetence til at påse, at tv- og videoovervågning sker i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven eller tv-overvågningsloven.

Socialtilsynet kan lade det indgå i det driftsorienterede tilsyn, om brug af tv-overvågning, der ikke er pligtmæssig tv-overvågning efter voksenansvarsloven, vurderes at have betydning for tilbuddets kvalitet.

Ankestyrelsen bemærker, at der med denne afgørelse er tale om en praksisændring i forhold til den retsopfattelse, der kommer til udtryk i principmeddelelse 12-18. Principmeddelelsen vil blive ophævet.

Om reglerne

Socialtilsynet fører driftsorienteret tilsyn med de tilbud, der er omfattet af socialtilsynets kompetence, for at sikre, at tilbuddene fortsat har den fornødne kvalitet og opfylder betingelserne for godkendelse. Kvaliteten vurderes inden for [otte] temaer. Det er derudover ikke nærmere beskrevet i loven eller forarbejderne hertil, hvad socialtilsynene nærmere skal føre tilsyn med, når et tilbuds kvalitet skal

vurderes. På baggrund af betragtninger svarende til de almindelige forvaltningsretlige organisatoriske specialitetsprincip vurderes det, at tilsynet ikke omfatter forhold, som er undergivet andre myndigheders tilsyn.

Serviceoven og voksenansvarsloven indeholder regler om magtanvendelse. Reglerne regulerer ikke tv-overvågning, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning af indendørs fællesarealer efter voksenansvarslovens § 16 a på delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger efter § 66, stk. 1, nr. 6, (rettelig nr. 7) i serviceoven.

Tv-overvågning er reguleret af de generelle databeskyttelsesretlige regler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt i et vist omfang af reglerne i tv-overvågningsloven. Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet.

Mødebehandling

Sagen er behandlet på møde. På mødet stemmer deltagerne om resultatet. Der er enighed om afgørelsen.

Du kan læse mere om, hvordan Ankestyrelsen behandler sager på møde på www.ast.dk